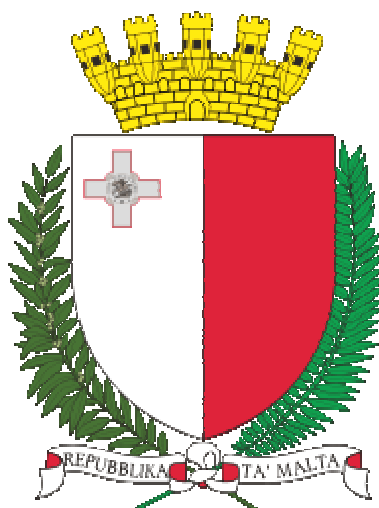

Analiza rynku turystycznego Malty

*Naszą Ojczyznę tak drogą, której imię nosimy,
strzeż, o Panie, jak czyniłeś to dotąd.
Pamiętaj o tej, którą oblekłeś w chwałę.*

*Daj Boże rządzącym mądrość, miłosierdzie-bogatym,
siłę robotnikom, niech służymy uczciwości, prawdzie i wierze:
Wzmocnij naród maltański w jedności i pokoju.*

Hymn Malty

Przygotowała:

Sylvia Stachowska

I Tir Sum gr.t2

AWF Kraków

Numer albumu: 36985

Rok 2009

SPIS TREŚCI

<i>SPIS TREŚCI</i>	2
<i>WPROWADZENIE</i>	4
<i>ROZDZIAŁ I –MALTA – PODSTAWOWE INFORMACJE</i>	5
1. Informacje ogólne.....	5
2. Warunki rozwoju turystyki.....	8
<i>ROZDZIAŁ II- RYNEK RECEPCJI TURYSTYCZNEJ</i>	16
1. Malta jako część regionu w międzynarodowym ruchu turystycznym.....	16
2. Przyjazdy turystów na Malte	17
3. Profile turystów przyjeżdżających na Malte	19
4. Odwiedzane regiony.....	20
5. Cele przyjazdów na Malte.....	21
6. Środki lokomocji.....	21
7. Długość pobytu.....	22
8. Miejsca zakwaterowania.....	23
9. Dochody z turystyki przyjazdowej.....	26
<i>ROZDZIAŁ III- RYNEK EMISJI TURYSTYCZNEJ</i>	27
1. Wyjazdy maltańczyków	27
2. Profile maltańskich turystów.....	28
3. Cele wyjazdów.....	29
4. Środki transportu.....	30
5. Długość pobytu maltańczyków za granicą.....	30
6. Miejsca zakwaterowania.....	31
7. Wydatki na turystykę wyjazdową	31
<i>ROZDZIAŁ IV- ZNACZENIE RYNKU TURYSTYCZNEGO DLA POLSKI</i>	33
<i>ZAKOŃCZENIE</i>	39
<i>BIBLIOGRAFIA</i>	40
<i>SPIS RYSUNKÓW</i>	41
<i>SPIS TABEL</i>	41
<i>SPIS WYKRESÓW</i>	41
<i>INFORMACJA</i>	42

WPROWADZENIE

Malte i Gozo odwiedza każdego roku ponad milion turystów. Przyciągają ich tutaj przede wszystkim piękne zabytki związane z bogatą historią wysp, słoneczna pogoda latem, dobra baza turystyczna oraz wyjątkowa gościnność mieszkańców.

Malta jako typowa wyspa narażona jest na kaprysy współczesnej turystyki pełna jest kontrastów, widocznych zwłaszcza ze względu na jej niewielkie rozmiary. Jedne z najstarszych świątyń na świecie, masywne obwarowania i zamki joannitów łączą się tu z rozwiniętym przemysłem turystycznym i miejską nowoczesnością, a niezmiernie bogactwo przeplata się z prostym życiem rolników. Sielska wieś jest na tyle zagrożona, że rdzenni mieszkańcy Malty przenoszą się na Gozo, by odzyskać swoje proste przyjemności i zielone krajobrazy.

Malta podążając za nakazami współczesnej cywilizacji, nie zaprzepaściła własnych atutów. Przystanie jachtowe rozrastają się tak, by móc przyjmować coraz większe i droższe jednostki, a wzdłuż linii brzegowej i w innych uroczych lokacjach rośnie liczba 5 – gwiazdkowych hoteli. Warunki rekreacyjne wciąż się poprawiają, a plaże i kąpieliska proponują tubylcom i przyjezdnym coraz więcej wygód i atrakcji.

Zarówno w eleganckich hotelach, jak i w bardziej sielskich gospodarstwach panuje ożywiona atmosfera odpoczynku. Ostatnią sporą popularnością cieszą się wczasy na nowoczesnych farmach w Gozo. Turyści przybywają tam, by rozkoszować się prostotą życia, nie tracąc jednocześnie wygód klimatyzowanego pokoju z basenem.

Turystyka stanowi główne źródło dochodów, ale wyspiarze radzą sobie nieźle także i w innych dziedzinach. A niedawne przystąpienie do Unii Europejskiej jedynie pogłębia ich optymistyczne nastroje.

RODZIAŁ I – MALTA – PODSTAWOWE INFORMACJE

1. Informacje ogólne

➤ **Położenie:**

Malta obejmuje archipelag, złożony z trzech większych wysp: Malta – 245,7km², Gozo – 67,1km², Commino 2,8km². Do Malty należą także dwie mniejsze i niezamieszkane wysepki Cominotto i Filfolà. Malta leży 75km na południe od Sycylii, 288km na północ Tunezji, 1 826km na wschód od Gibraltaru i 1 940km na zachód od Tel Awiwu, prawie pośrodku Morza Śródziemnego. Wyspy są wierzchołkami wapiennego masywu, ciągnącego się na południe od Sycylii, rozczłonkowane głębokimi zatokami i dolinami.¹

Współrzędne geograficzne: 35°50' N, 14°35' E

Długość wybrzeża: 136km Malta i 43km Gozo

Najwyższy punkt: Ta' Dmejrek w pobliżu Dingli - 253m n.p.m.

Najniższy punkt: Morze Śródziemne - 0m²

Rysunek 1. Położenie Malty na mapie.

Źródło: <http://www.mapsofworld.com> (data odczytu: 25.04.2009)

Na Malcie nie ma rzek, nie ma jezior, nie ma praktycznie źródeł podziemnych i rzadko pada. Ten właśnie fakt a nie najrozmaitsi najeźdźcy czy dobroczyńcy miał największy

¹ Z. Kruczek, *Europa. Geografia turystyczna*, Wydawnictwo Proksenia, Kraków, 2008, s.247

² <http://www.interklasa.pl> (data odczytu: 22.04.2009)

wpływ na tę małą wyspę. Dużą zasługę w zmaganiu się z brakiem wody mają oczywiście kawalerowie maltańscy. Jedyne naturalne źródła wody jakie kiedyś miała Malta znajdowały się w Mdinie, kawalerowie wybudowali akwedukt z Mdiny do La Valetty. Inwestycja ta odmieniła zupełnie stolicę wyspy. Dziś Malta pozyskuje wodę pitną odsalając (destylując) wodę morską.³

➤ **Historia:**

Położenie Malty zawsze wpływało na jej historię, dzieli ona bowiem akwen morski na część wschodnią i zachodnią, trzymając straż nad przesmykiem między Sycylią a Tunezją. Malta znana od dawna jako starożytna Melita, co oznaczało: schronienie dla okrętów.

Ze względu na strategiczne położenie wyspa była w przeszłości obiektem zainteresowania wielu cywilizacji i mocarstw.

Zasiedlona została już w epoce kamiennej, a o jej bogatej przeszłości świadczą zachowane do dziś zabytki kulturowe z okresu paleolitu, neolitu i brązu.

Około 1400 r. p.n.e. skolonizowana przez Fenicjan przez kolejne wieki przechodziła pod panowanie Greków, Kartagińczyków, Rzymian, Wandalów i Ostrogotów. Od 533 r. znalazła się pod panowaniem Bizancjum, następnie Arabów (870 r.), a od 1091 r. - Normanów.

W 1530 roku zawładnęli nią rycerze zakonu joannitów (zwani później kawalerami maltańskimi), a w 1800 r. została podbita przez Napoleona. W 1800 r. przeszła w ręce Anglików, którzy zarządzili nią do 1964 r.

Po II wojnie światowej Malta otrzymała autonomię wewnętrzną, w 1964 r. proklamowała niepodległość w ramach Brytyjskiej Wspólnoty Narodów, by w 1974 r. stać się samodzielną republiką. Od 1979 r. na Malcie działała brytyjska baza wojskowa stanowiąca w owym czasie podstawę maltańskiej gospodarki - dostarczała połowę wpływów na wyspie i zatrudniała ok. 25% ludności cywilnej.⁴

➤ **Ustrój:**

Republika Malty jest demokracją parlamentarną. Parlament (House of Representatives: 65 miejsc) jest wybierany w wyborach powszechnych co 5 lat. Na czele rządu stoi premier nominowany przez prezydenta. Prezydent jest wybierany przez parlament. Scena polityczna jest zdominowana przez dwie wiodące partie: centrowo-prawicowa - Nationalist

³ <http://www.prus.pl/malta> (data odczytu: 25.04.2009)

⁴ B. Kozioróg, *Malta. Historia i religia*, Wydawnictwo Signa Temporis, Podkowa Leśna, 2005, s. 25 - 50

Party (PN) oraz partię pracy - Malta Labour Party (MLP). Obecnym premierem jest Lawrence Gonzi z PN, prezydentem - Edward Fenach Adami.⁵

➤ **Ludność:**

Maltańczycy stanowią 93% ludności, ponadto Brytyjczycy — 2%;

Wyznania: 95% społeczeństwa to katolicy, 1% — anglikanie;

Przyrost naturalny wynosi 2,1‰ (2006);

Wysoka przeciętna długość trwania życia: 77 lat mężczyźni i 81 lat kobiety;

Duża gęstość zaludnienia — 1273 osoby na km² (2004); w miastach mieszka 92% ludności — blisko połowa w miastach północno-wschodniej części wyspy Malta: Valletta, Birkirkara, Paola, Hamrun i Sliema, tworzących zespół miejski.⁶

➤ **Gospodarka:**

Maltańska gospodarka związana jest przede wszystkim z morzem, chociaż najwięcej dochodów dostarczają porty, a nie rybołówstwo. Rozwija się także przemysł lekki. Rolnictwo ze względu na bardzo małą ilość terenów uprawnych jest słabo rozwinięte. Na niewielkich polach położonych na stokach górskich i nawadnianych nizinach rosną zboża, warzywa i owoce cytrusowe. W hodowli dominuje bydło i kozy. Istotnym elementem tworzącym dochód jest turystyka, która wykorzystuje dogodny klimat, czyste plaże i korzysta z bazy noclegowej o różnorodnym standardzie.⁷

➤ **Handel zagraniczny:**

W 2008 r., podobnie jak w poprzednich latach, najważniejszymi partnerami handlowymi Malty pozostawały Włochy, Wielka Brytania, Francja oraz Niemcy. Z krajów pozaeuropejskich największą wymianę handlową Malta odnotowała z Singapurem. W sumie ponad połowa handlu zagranicznego tego kraju przypada na państwa Unii Europejskiej. Najważniejsze produkty eksportowe Malty to maszyny i urządzenia wykorzystywane w transporcie (ponad 60 procent eksportu), artykuły przemysłowe, wyroby przemysłu chemicznego oraz półprodukty. W imporcie dominują maszyny i urządzenia wykorzystywane w transporcie, artykuły spożywcze, surowce mineralne oraz wyroby przemysłu chemicznego.

Sektor energetyczny na Malcie jest całkowicie uzależniony od importu surowców energetycznych (ropa, gaz), głównie z Libii, Iraku i Rosji. Na Malcie nie ma obecnie żadnych rafinerii, a pracę elektrowni węglowych wstrzymano w latach 90-tych, kierując

⁵ <http://roma.trade.gov.pl> (data odczytu: 22.04.2009)

⁶ <http://www.encyklopedia.pwn.pl> (data odczytu: 22.04.2009)

⁷ <http://www.mkueolesnica.ckp.pl> (data odczytu: 22.04.2009)

się względami ochrony środowiska. Głównym dystrybutorem energii oraz największą spółką w tym sektorze jest Enemalta Corporation. Maltańska administracja stara się zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne kraju. W tym celu zamierza uruchomić podmorskie połączenie energetyczne z Sycylią. Kładzie się również większy nacisk na inwestycje w energię odnawialną, której obecnie udział w produkcję energii na Malcie jest śladowy.⁸

➤ **Klimat:**

Średnia temperatura wynosi ponad 22°C. Od czerwca do września temperatura może osiągać ponad 30°C. Upał łagodzą nieco orzeźwiające bryzy znad morza. Nieprzyjemny jest xlokk (czyt. Szlok) inaczej sirocco, wiatr znad Sahary, który przynosi zarówno przyrost temperatury, jak i wilgotności. Jesień jest ciepła, chociaż często zdarzają się burze i deszcze, zwłaszcza w październiku. Zimą pogoda jest zmienna, bywają dni ciepłe i słoneczne, lecz również zimne, mokre i wietrzne. Wiosna powszechnie uważana za najlepszą porę roku na odwiedzanie Malty, jest ciepła i słoneczna. Nasłonecznienie odpowiednio 6,55 godzin zimą i 10,16 godzin latem. Roczna suma opadów to 501,97mm.⁹

Tabela 1. Średnie temperatury mierzone w ciągu dnia.

Miesiąc	Wschód Słońca	Opady deszczu mm	Temperatura				Morza	
			Max.		Min.			
			C	F	C	F	C	F
Styczeń	5.46	90.1	15.1	59	9.5	49	14.5	58
Luty	6.36	60.3	15.3	59	9.3	49	14.5	58
Marzec	7.33	44.7	16.5	62	10.2	50	14.5	58
Kwiecień	8.46	24.0	18.8	66	11.9	53	16.1	61
Maj	9.99	8.9	23.1	73	15.1	59	18.4	65
Czerwiec	11.23	3.8	27.4	81	18.6	65	21.1	70
Lipiec	12.15	0.9	30.2	86	21.2	70	24.5	76
Sierpień	11.36	8.8	30.6	87	21.8	71	25.6	78
Wrzesień	9.00	40.4	27.8	82	20.4	69	25.0	77
Październik	7.22	123.6	23.8	75	17.2	63	22.2	72
Listopad	6.30	76.3	20.0	68	13.9	57	19.3	67
Grudzień	5.20	100.2	16.6	62	11.1	52	16.7	62

Źródło: <http://www.prus.pl> (data odczytu: 25.04.2009)

⁸ <http://roma.trade.gov.pl> (data odczytu: 25.04.2009)

⁹ S. Boulton, *Malta i Gozo*, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa, 2004, s. 179

2. Warunki rozwoju turystyki

Malta dysponuje doskonałymi warunkami dla rozwoju turystyki (korzystne położenie, klimat śródziemnomorski). W północno – wschodniej części Malty wybrzeże jest łatwo dostępne, z licznymi zatokami o charakterze limanów. Tutaj też rozwinęły się najbardziej popularne kąpieliska tego kraju. Reszta wybrzeża ma charakter klifowy.

Klimat wysp jest podzwrotnikowy, przejściowy między kontynentalnym i morskim. Uboga jest szata roślinna wysp, stanowi ją głównie makia, której zarośla pokrywają 2/3 powierzchni kraju. Na walory turystyczne Malty składają się również wybrzeża z plażami i ciepłym morzem.¹⁰

Z myślą o rozwoju turystyki prowadzi się inwestycje w Tigne i Cottonerze. Planuje się też odnowienie nadbrzeża Valetta – Marsa Pinto, tak aby mogły tu zawijać pasażerskie liniowce. W latach dziewięćdziesiątych rząd Malty przyjął program prywatyzacji i liberalizacji gospodarki w wielu sektorach – bankowości, ubezpieczeniach, komunikacji morskiej (porty), komunikacji lotniczej (lotniska). Wprowadzono też wiele rozwiązań prawnych, przybliżających Malte do systemu obowiązującego w krajach Unii Europejskiej.¹¹

Malta odgrywa stosunkowo dużą rolę w recepcji turystyki międzynarodowej. Turystyka jest tu najprężniej rozwijającą się gałęzią gospodarki narodowej, o czym świadczy szybki przyrost liczby miejsc noclegowych w hotelach (ponad 40 000) i rosnąca z roku na rok liczba gości z zagranicy. Potencjał ten poszerzają miejsca w bazie parahotelowej w liczbie około 33 000 miejsc.¹²

➤ **Regiony koncentracji ruchu turystycznego:**

Turystyka od dziesięcioleci stanowi największe źródło dochodu wyspiarzy, a sektor hoteli pięciogwiazdkowych, stanowiących także centra konferencyjne, przeżywa obecnie boom. Podobnie rozwijają się centra rozrywkowe i nocne kluby. Większość z nich koncentruje się w Paceville oraz w zatoce św. Jerzego. Casino di Venezia stoi dumnie pośród światła dyskotek, barów salsy i tanga, popularniejszych niż kiedykolwiek wcześniej. Nowoczesne przedsiębiorstwa i lokale nie wyparły jednak maltańskiej kultury.

¹⁰ Z. Kruczek, *Europa. Geografia turystyczna*, Wydawnictwo Proksenia, Kraków, 2008, s.247

¹¹ L. Lawson, *Kieszonkowy przewodnik Malta od środka*, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2004, s.16

¹² Z. Kruczek, *Europa. Geografia turystyczna*, Wydawnictwo Proksenia, Kraków, 2008, s.247 - 248

Z lokalnymi tradycjami turyści mogą się zapoznać na wciąż popularnych na Malcie festynach i zabawach.¹³

➤ **Atrakcje turystyczne Malty:**

La Valetta – Powszechnie się uważa, że pomysł wybudowania tego miasta – twierdzy powstał po roku 1565, czyli po odparciu najazdu tureckiego na Maltę. Wcześniej jednak już za rządów wielkiego mistrza Juana de Homedesa, włoski inżynier o nazwisku Ferramolino zaproponował, aby na wzgórzu na którym stoi dziś miasto, wybudować siedzibę zakonu joannitów, zamiast fortyfikować Birgu, gdzie rycerze się sprowadzili.

Projektem zabudowy wzgórza zajął się Francesco Laparelli da Corona. Budowa rozpoczęła się 28 marca 1566 roku położeniem kamienia węgielnego przez Filipa II.

Głównym kościołem La Valletty jest **świątynia konwentualna pod wezwaniem św. Jana**. Zbudowana za pieniądze wielkiego mistrza Jeana de La Cassiere. Sklepienie pokryte jest malowidłami Matnia Preti, przedstawiającymi sceny z życia patrona zakonu Jana Chrzciciela. Z nim związana też jest najważniejsza relikwia znajdująca się w tym kościele, przedramię św. Jana. Jest tam również arcydzieła Jana Caravaggio, obraz przedstawiający ścięcie Jana Chrzciciela.

Rysunek 2. Widok na świątynię św. Jana z Zatoki Marsamxett.

Źródło: J. Tondos, <http://www.podroze.pl> (data odczytu: 26.04.2009)

W **muzeum katedralnym** znajdują się flamandzkie gobeliny. Tkaniny o tematyce biblijnej zostały wykonane przez Belga Jodicos de Vos na podstawie rysunku Rubensa.

Po joannitach pozostał też **pałac wielkiego mistrza**, dziś siedziba parlamentu i prezydenta. Pałac składający się z kilku ze sobą połączonych gmachów nie jest arcydziełem budownictwa. Ale warto zwrócić uwagę na zbrojownię i apartamenty stanu.

¹³ L. Lawson, *Kieszonkowy przewodnik Malta od środka*, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2004, s.16

W Sali Czerwonej, zwanej też Ambadorską, gdzie wielki mistrz przyjmował posłów, na suficie znajdują się malowidła opisujące dzieje zakonu.¹⁴

Na końcu przylądku w La Valletcie leży **fort Świętego Elma**, w którym obecnie znajduje się Muzeum Wojny. Fort zajmuje najbardziej wysunięty w morze przylądek, przyjął on na siebie ciężar tureckiego oblężenia w 1565 roku.¹⁵

Rysunek 3. Fort Świętego Elma, Valetta.

Źródło: <http://www.wiadomosci.onet.pl> (data odczytu: 27.04.2009)

Narodowe Muzeum Sztuki posiada wspaniałą kolekcję malarstwa maltańskiego ostatnich 5 stuleci.¹⁶ Najstarszą częścią zbiorów Narodowego Muzeum Sztuk Pięknych jest włoska sztuka średniowieczna. Przegląd epok kończy współczesna sztuka maltańska. Najcenniejsze są barokowe obrazy, których autorem jest Mattia Preti, oraz rzeźby Antonia Sciortina (1879-1947). W podziemiach znajduje się ciekawa wystawa pamiątek po zakonie joannitów, takich jak portrety dygnitarzy, ceramika i srebra z budynku Sacra Infermeria.¹⁷

Krypta Wielkich Mistrzów, pogrzebano tu w sarkofagach doczesne szczątki dwunastu wielkich mistrzów. Jedynym rycerzem, który znalazł miejsce obok nich, jest sir Olivier Starkey, angielski sekretarz wielkiego mistrza zakonu podczas oblężenia Malty w 1565 roku.

Birkirkara, będąca częścią konurbacji Valetty, leży na zachód od stolicy. To stare miasto rozrosło się i przekształciło w nowoczesne przemysłowe przedmieście. Zabytkowe centrum z wąskimi uliczkami i dawnymi rezydencjami do pewnego stopnia zachowało wygląd tradycyjnej maltańskiej osady. Najciekawsze są tu kościoły. Do największych i

¹⁴ B. Kozioróg, *Malta. Historia i religia*, Wydawnictwo Signa Temporis, Podkowa Leśna, 2005, s. 53-56

¹⁵ S. Boulton, *Malta i Gozo*, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa, 2004, s. 49

¹⁶ L. Lawson, *Kieszonkowy przewodnik Malta od środka*, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2004, s.21

¹⁷ <http://www.traveligo.pl> (data odczytu: 26.04.2009)

najpiękniejszych zbudowanych na wyspie należy kościół św. Heleny z licznymi złoconiami i malowidłami.

Ogrody Maglio obsadzona drzewami promenada, prowadząca przez centrum Floriany, była kiedyś terenem rekreacyjnym, gdzie odpoczywali joannici. Stoi tu między innymi pomnik wielkiego mistrza Vilheny, który przeniesiono z Valletty, z placu na którym obecnie stoi pomnik królowej Wiktorii. W **ogrodzie botanicznym** im. Argottiego, znajdującym się przy końcu promenady, rosną różne egzotyczne rośliny, między innymi rzadkie gatunki kaktusów.¹⁸

Rysunek 4. Ogrody Maglio.

Źródło: P. Choiński <http://www.moja-malta.pl> (data odczytu: 27.04.2009)

Sliema stanowi główny nadmorski ośrodek na Malcie. Jest to ośrodek pełen sklepów, restauracji i kawiarnianego życia. Sliema jest poprawnie wymawiane "sleeyma" i czasami błędnie wymawiane "selima" przez turystów. W przylądek Sliemy oferuje z jednej strony oszałamiające widoki na całą Vallettę, a z drugiej na otwarte morze. Promenada, czyli kilka kilometrów tras na południe od Sliemy jest idealna dla spacerowiczów.¹⁹

Niedaleko Sliemy znajduje się **Saint Julian's**, dawna wieś rybacka, teraz jest modnym kurortem słynącym z barów i nocnego życia. W zatoce Spinola kołyszą się na wodzie kolorowe łodzie rybackie, symbol Malty. Mają wysoko zadarte dzioby, na których po obu stronach znajdują się charakterystyczne dekoracje przedstawiające oczy staroegipskiego boga Ozyrysa.²⁰

Mdina nazywana czasem Miastem Szlacheckim, lub po prostu Cichym Miastem. Mieszka tam nadal maltańska arystokracja. Dopóki na wyspę nie przybyli rycerze, którzy

¹⁸ S. Boulton, *Malta i Gozo*, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa, 2004, s. 42-43

¹⁹ <http://www.holiday-malta.com> (data odczytu: 26.04.2009)

²⁰ S. Boulton, *Malta i Gozo*, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa, 2004, s. 94

później osiedlili się w okolicy Wielkiego Portu, Mdina – położona wewnątrz wyspy, na łatwym do obrony skalistym urwisku – była fortecą i politycznym centrum Malty. Duża część miasta została odbudowana po trzęsieniu ziemi w 1693 r., ale można jeszcze oglądać oryginalne części miasta, które przetrwały tę katastrofę. Najlepiej zachowanym średniowiecznym budynkiem jest Palazzo Falson (powszechnie znany jako Dom Normński).²¹ W Mdinie znajduje się muzeum świętej inkwizycji, gdzie przedstawione są różne sposoby torturowania ludzi. Figury przedstawione są tak naturalnie (z głośników dochodzą nagrane przez aktorów krzyki i jęki), że robi to makabryczne wrażenie.²²

Rabat - W 60 roku n.e. u wybrzeży Malty rozbił się statek, na którym św. Paweł przewożony był z Jerozolimy do Rzymu, na proces. Tradycja mówi, że miejscem, w którym święty przebywał podczas pobytu na wyspie, była znajdująca się w Rabacie grot. Dziś jest ona jednym z miejsc, które warto odwiedzić będąc w tym mieście. Oprócz niej znajdziemy tutaj także kilka innych wartych zobaczenia rzeczy. Tak samo jak grot. Większość z nich pochodzi z czasów Cesarstwa Rzymskiego.

W centrum Rabatu znajduje się **kościół św. Pawła**, został on wybudowany właśnie nad wspomnianą wcześniej grota. Zejście do której znajdziemy zaraz po wejściu do świątyni. W grocie znajduje się posąg świętego, oraz pierwsza na wyspie kaplica. Na prawo od posągu znajduje się małe pomieszczenie, z wyżłobionymi w skale wnękami.

Z grotki można też przedostać się tunelem do stojącego po drugiej stronie ulicy budynku, w którym mieści się muzeum (**Wignacourt Parish Museum**). Można w nim znaleźć eksponaty pochodzące zarówno z okresu rzymskiego, średniowiecza jak i czasów dzisiejszych. Znajduje się tu też zejście do kolejnych podziemi (katakumby i schrony z II wojny światowej), część z nich, pogrążona w ciemności, niestety nie jest udostępniona dla zwiedzających.

W Rabacie znajdują się też dwa podziemne cmentarze, w których chowano zmarłych zarówno w pierwszych wiekach chrześcijaństwa jak i w czasach późniejszych. Kilkadziesiąt metrów od grotki znajduje się wejście do **Katakumb św. Pawła**, a około 100m. dalej drugie do **Katakumb św. Agaty**.

Wartą zwiedzenia jest też **Willa Rzymska** mieszcząca muzeum antyczne (**Museum of Roman Antiquities**), w którym można zobaczyć m.in. mozaikę posadzkową z około 40-50 roku n.e.²³

²¹ <http://www.odyssei.com> (data odczytu: 27.04.2009)

²² B. Kozioróg, *Malta. Historia i religia*, Wydawnictwo Signa Temporis, Podkowa Leśna, 2005, s. 64

²³ P. Choiński, <http://www.moja-malta.pl> (data odczytu: 27.04.2009)

Błękitna Grota - Jaskinia (abrazyjna) wyrzeźbiona przez fale morskie. Znajduje się na zachodzie Malty w pobliżu miejscowości Żurrieq. Grota składa się z systemu podziemnych korytarzy tuż nad taflą wody. Na południu, gdzie na nadbrzeżnych klifach kończą się doliny wyschniętych rzek, największą atrakcją jest **Błękitna Grota** (Blue Grotto). Rybacy z wioski Wied iż-Żurrieq chętnie obwożą turystów łodziami wzdłuż poszarpanej linii brzegowej pełnej grot. Południowo-wschodnia część regionu obfituje w stanowiska archeologiczne.²⁴

Rysunek 5. Błękitna grota w pobliżu miejscowości Żurrieq.

Źródło: <http://www.world-adventure.net> (data odczytu: 27.04.2009)

➤ **Rozrywka na Malcie:**

Dyskoteki i kasyna – dyskoteki otwiera się wczesnym wieczorem, ze względu na potrzeby młodszych i trochę starszych Maltańczyków spoza stolicy, którzy muszą zdążyć na ostatni autobus w godzinach 21-22. Pozostali goście mogą bawić się do rana.

Starsi turyści zwykle zadowolają się rozrywkami organizowanymi przez hotele. Są to występy zespołów ludowych, przedstawienia kabaretowe. Na wyspie znajduje się również kasyno dostępne dla cudzoziemców i rodowitych maltańczyków. Groźnie wyglądający bramkarze pilnują porządku.²⁵

Centra rękodzieła – swoje sklepy ma tutaj, na dawnym lotnisku polowym z okresu II wojny światowej, około 15 - 20 firm. Demonstruje się tu wytwarzanie ceramiki, srebrnych wyrobów filigranowych, szkła, figur rycerzy, tkanin i dzianin.²⁶

²⁴ <http://www.traveligo.pl> (data odczytu: 27.04.2009)

²⁵ S. Boulton, *Malta i Gozo*, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa, 2004, s. 150

²⁶ L. Lawson, *Kieszonkowy przewodnik Malta od środka*, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2004, s. 65 - 66

Noce na ludowo – maltańskie tańce ludowe są żywe i barwne, widać w nich wpływy arabskie i sycylijskie. Występy dla turystów to raczej tańce stylizowane niż autentyczne, ale zapal tancerzy gwarantuje ciekawy wieczór.

Parady wojskowe – fort św. Elma jest doskonałym tłem dla widowiska *In Guardia*, przedstawiającego parady kawalerów maltańskich w kostiumach z epoki. Odbywa się ono w niedzielę, zwykle dwa razy w miesiącu.²⁷

Nurkowanie - Malta jest idealnym miejscem zarówno dla niedoświadczonych jak i doświadczonych nurków. Widoczność podwodna wynosi ponad 30m i większość miejsc jest dostępna bezpośrednio z brzegu. Niektóre z miejsc nurkowych są odpowiednio przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Zróżnicowanie głębokości wynosi od 6 do ponad 30m. Ukształtowanie dna jest zmienne i przekształca się z piaszczystego dna na łąki trawy morskiej oraz formacje skalne. Wraki i jaskinie położone na różnych głębokościach sprawiają, że Malta jest idealnym miejscem nurkowym dla tych, którzy chcieliby spróbować tego specyficznego rodzaju nurkowania. Warto również wspomnieć o wspaniałych miejscach, gdzie można uprawiać Wall diving, z gwałtownie opadającymi ścianami skalnymi rozciągającymi się na ponad 40m.²⁸

Żeglarstwo - Na Malcie jest bardzo dobra infrastruktura do uprawiania żeglarstwa, a sezon żeglarski trwa od kwietnia do listopada. Najważniejszymi wydarzeniami są: Comino Regatta w czerwcu, regaty Malta-Syrakuzy (Sycylia) w lipcu i Rimini-Malta-Rimini w sierpniu.²⁹

➤ **Dostępność komunikacyjna:**

Wynajem samochodu – maltańczycy są okropnymi kierowcami. Ignorują kierunkowskazy, pasy ruchu, drogi podporządkowane. Na Malcie obowiązuje ruch lewostronny, a mentalność kierowców jest typowa dla użytkowników dróg w innych krajach śródziemnomorskich. Mimo to warto wypożyczyć samochód, aby objechać Malte. Samochód daje pełną swobodę poruszania się, czego nie gwarantuje transport publiczny. Aby wypożyczyć samochód wystarczy jedynie krajowe prawo jazdy i mieć ukończone 25 lat lub 21 z pełnym pakietem ubezpieczeniowym. Ceny benzyny są porównywalne z europejskimi, przy czym większość wypożyczanych marek jest energooszczędna.³⁰

Autobusy – Korzystanie z sieci autobusowej jest tanie i praktyczne. Większość tras autobusowych zaczyna się i kończy w Valletcie. Stare autobusy angielskiej produkcji

²⁷ S. Boulton, *Malta i Gozo*, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa, 2004, s. 153

²⁸ <http://www.cocotravel.pl> (data odczytu: 27.04.2009)

²⁹ <http://www.traveligo.pl> (data odczytu: 27.04.2009)

³⁰ L. Lawson, *Kieszonkowy przewodnik Malta od środka*, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2004, s. 80

stopniowo są zastępowane nowocześniejszymi i wygodniejszymi modelami. Prawie wszystkie wsie na Malcie mają połączenie ze stolicą. Wyspa podzielona jest na 4 strefy komunikacyjne. Przejazd najdłuższą trasą na wyspie trwa 40 minut.³¹

Transport wodny – Promy pasażerskie i samochodowe kursują między Malcią, a Gozo. Dziennie odbywa się do 21 kursów, a droga trwa około 25 minut. W sezonie płynąć można także katamaranem między miejscowościami Mgarr i Marsalforn na Gozo oraz między Sliemą i Bugibbą na Malcie.³²

Taksówki - Na całej wyspie kursuje zaledwie 250 taksówek. Jest kilka postojów, ale nie ma żadnego centralnego numeru telefonu. Samochód najlepiej zamawiać z hotelu lub restauracji. Niechętnie włącza się taksometry, dlatego warto ustalić cenę od razu. Białe taksówki są droższe niż czarne. Przejazd taksówką jest bardzo kosztowny i powinien być ostatnią deską ratunku, lub też środkiem komunikacji zbiorowej. Należy się upewnić, że taryfa zostanie z góry ustalona.³³

Powozy – wycieczka powozem to uroczy sposób zwiedzenia Valletty, Saint Julians, Sliemy, Mdiny. Woźnica będzie najlepszym przewodnikiem i z pewnością zadba o zrobienie dobrych zdjęć w ciekawych miejscach.³⁴

³¹ S. Boulton, *Malta i Gozo*, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa, 2004, s. 186

³² L. Lawson, *Kieszonkowy przewodnik Malta od środka*, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2004, s. 81

³³ <http://przewodnik.onet.pl> (data odczytu: 28.04.2009)

³⁴ L. Lawson, *Kieszonkowy przewodnik Malta od środka*, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2004, s. 82

RODZIAŁ II – RYNEK RECEPCJI TURYSTYCZNEJ

1. Malta jako część regionu w międzynarodowym ruchu turystycznym

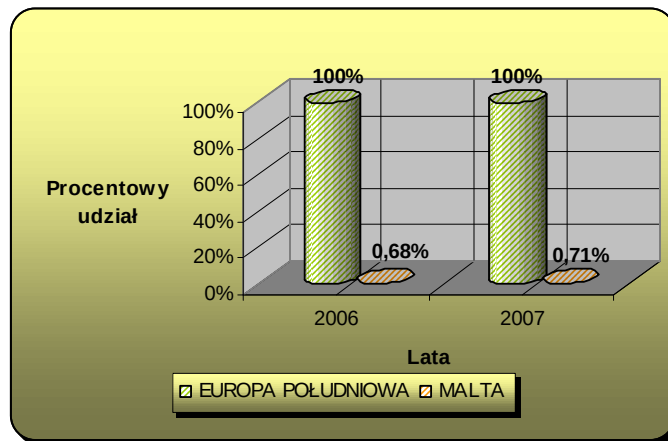
Europa Południowa (Europa Śródziemnomorska), jest to nazwa stosowana dla określenia państw trzech wielkich półwyspów na południu Europy: Iberyjskiego, Apenińskiego i Bałkańskiego. Malta należy do tego regionu, lecz jeśli chodzi o przyjazdy to przysyłają ją większe państwa.

Tabela 2. Przyjazdy turystów do poszczególnych krajów regionu Europy Południowej (w 1000).

Przyjazdy turystów	2006	2007
Europa	462 084	484 950
Europa Południowa	164 754	176 050
Andora	2 227	2 189
Bośnia i Herc.	256	306
Chorwacja	8 659	9 307
Cypr	2 401	2 416
Macedonia	202	230
Grecja	16 039	17 518
Izrael	1 825	2 068
Włochy	41 058	43 654
Malta	1 124	1 244
Czarnogóra	378	984
Portugalia	11 282	12 321
San Marino	50	69
Serbia	469	696
Słowenia	1 617	1 751
Hiszpania	58 190	59 193
Turcja	18 916	22 248

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: UNWTO World Tourism Barometr 2008

Największa liczba turystów jeśli chodzi o Europę Południową przyjeżdża do Hiszpanii, drugie miejsce zajmują Włochy, a na trzecim plasuje się Turcja. Malta w tej klasyfikacji znajduje się stosunkowo nisko, bo na 11 miejscu, najmniejszą ilość turystów zanotowało San Marino z liczbą tylko 69 tysięcy w 2007 roku.

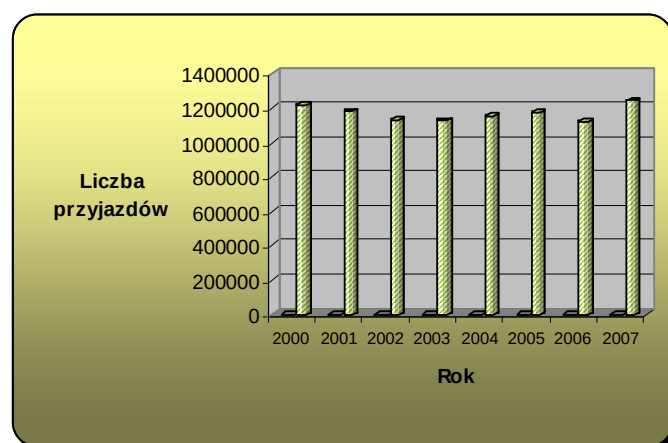

Wykres 1. Udział procentowy przyjazdów na Maltę w porównaniu z przyjazdami do regionu Europy Południowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: UNWTO World Tourism Barometr 2008

Przyjazdy na Maltę w roku 2007 stanowiły 0,71% wszystkich przyjazdów do regionu Europy Południowej. Udział w ruchu turystycznym Malty jest niewielki, prawdopodobnie dzieje się tak z powodu wielkości tego wyspiarskiego kraju. Liczba turystów stopniowo rośnie i w 2007 roku wyniosła ona około 1244,000 turystów, czyli o około 120 tysięcy więcej niż w roku ubiegłym.

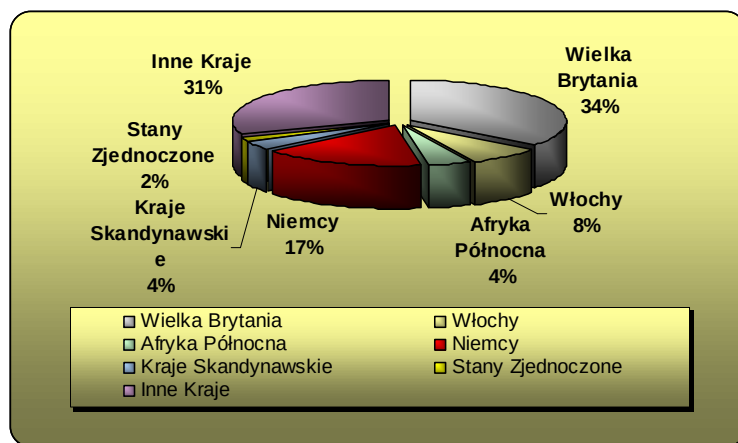
2. Przyjazdy turystów na Maltę

Wykres 2. Liczba przyjazdów turystów zagranicznych na Maltę.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.mta.com.mt (data odczytu: 29.04.2009)

Liczba turystów zagranicznych na Malcie od 2000 roku nie zmienia się drastycznie, raczej przyjazdy utrzymują się na stałym poziomie 1 200 000. W porównaniu do 2006 roku przyjazdy nieznacznie wzrosły w 2007 roku.

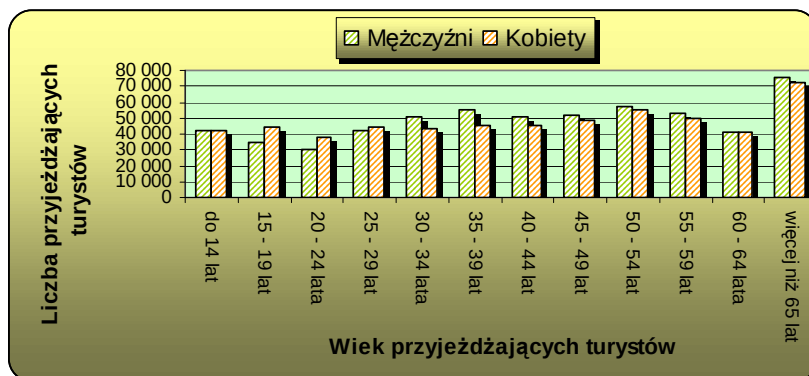

Wykres 3. Przyjazdy turystów zagranicznych na Malte ze względu na kraj pochodzenia (w %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.geocities.com> (data odczytu: 30.04.2009)

Największa liczba turystów przyjeżdżających na Malte pochodzi z Wielkiej Brytanii, bo aż 34%. Jak pisałam wcześniej Malta była kiedyś angielską kolonią, więc Anglicy prawdopodobnie przyjeżdżają z przyzwyczajenia, również dlatego, że obowiązuje tam język angielski, ruch jest lewostronny, a nawet gniazdka są takie same jak w Wielkiej Brytanii. To na pewno nie są wszystkie powody przyjazdów lecz na pewno jedne z głównych. Drugą liczną grupę stanowią Niemcy, kolejną Włosi.

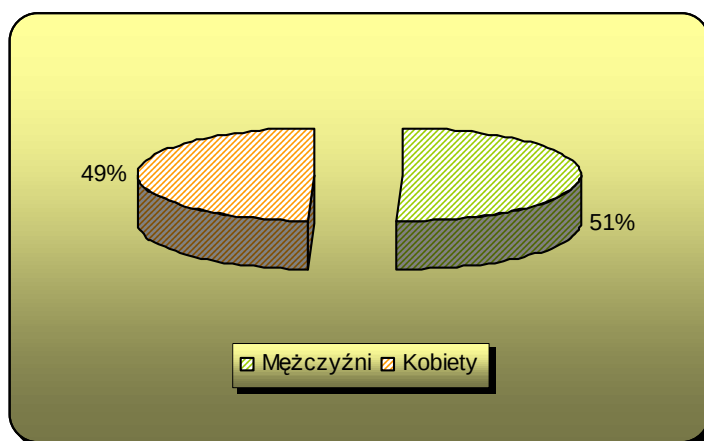
3. Profile turystów przyjeżdżających na Maltę

Wykres 4. Rozróżnienie turystów na podstawie płci i wieku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 1.05.2009)

Największa liczba turystów przyjeżdża na Maltę w wieku powyżej 65 lat, ludzie ci mają więcej czasu, prawdopodobnie na podróże, są to emeryci i renciści. Zaskakująco mało turystów przyjeżdża w wieku 20 – 24 lat to jest raczej wiek ciągłego poznawania i podróżowania po świecie. Wysoka liczba turystów ma miejsce przy dzieciach w wieku do 14 lat. Są to prawdopodobnie dzieci z wyjazdów rodzinnych, ewentualnie wyjazdy kolonijne lub obozowe.

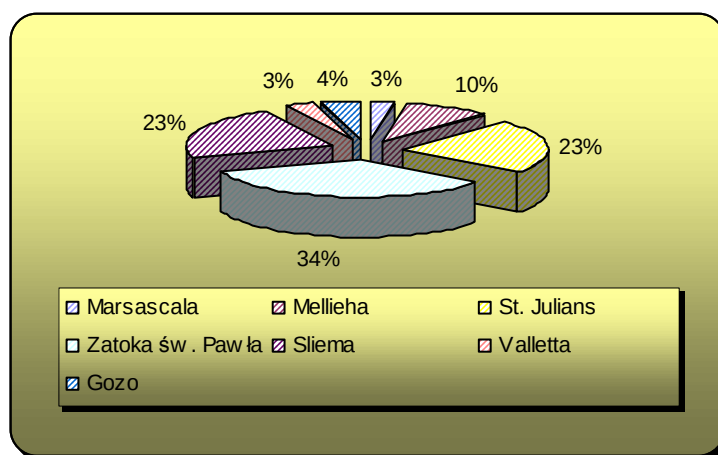
Wykres 5. Płeć turystów odwiedzających Maltę.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 1.05.2009)

Jeśli chodzi o płeć to nie można powiedzieć, że jest bardzo zróżnicowana, a raczej wyrównana. Istnieje jedynie niewielka jednoprocetowa przewaga mężczyzn nad

kobietami. Przyczyną takiego rozkładu płci może być to, że w podróż na Maltę wybierają się raczej pary, niż pojedyncze osoby. Nie ma tu również potwierdzenia faktu, że na świecie jest więcej kobiet niż mężczyzn. Trudno powiedzieć co przyciąga zagranicznych mężczyzn na Maltę, możliwe że to piękne maltańskie kobiety.

4. Odwiedzane regiony

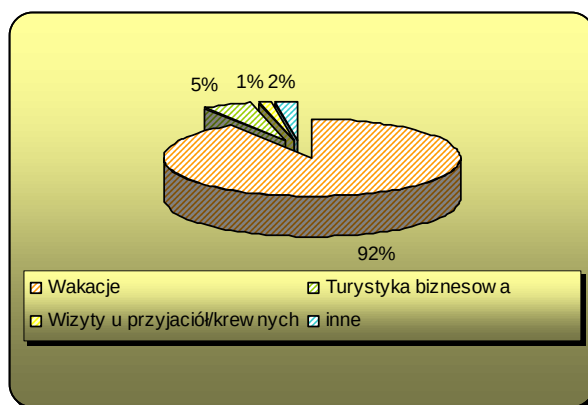

Wykres 6. Najczęściej odwiedzane regiony turystyczne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Tourstat survey results on inbound tourism, National Statistics Office, Malta 2003

Najczęściej odwiedzanym regionem przez turystów jest zatoka św. Pawła frekwencja tam wynosi 34%. Piaszczysta plaża w Mellieha, na wschód od Zatoki Św. Pawła, jest zdecydowanie najlepszą na całej Malcie, chociaż bywa zatłoczona. Jest to centrum życia turystycznego. Kolejnym często odwiedzanym miejscem na mapie Malty jest Sliema (23%), ośrodek dla sklepów, restauracji i kawiarnianego życia. Następnym miejscem lubianym przez turystów jest zatoka St. Julian's (23%) znana z kolorowych, tradycyjnych łodzi rybackich. Zaskakujące jest to, że najmniejsza ilość turystów postanawia za miejsce pobytu wybrać Vallettę (3%).

5. Cele przyjazdów na Malte

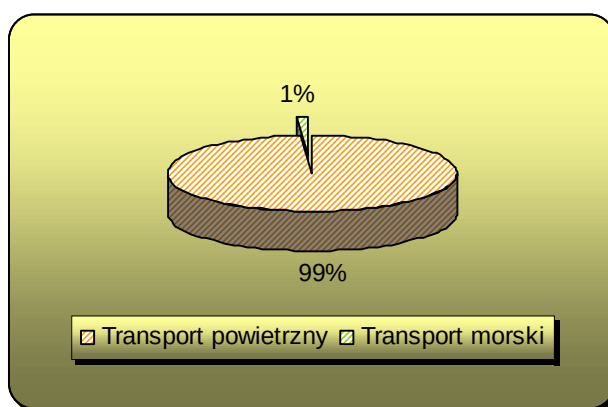

Wykres 7. Cele przyjazdów turystów na Malte.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Tourstat survey results on inbound tourism, National Statistics Office, Malta 2003

Turyści najchętniej jako cel wakacyjnych podróży (92%) wybierają Malte, jest ona przystosowana do przyjmowania dużej ilości turystów, jest ośrodkiem sportów wodnych i wypoczynkowych. Niewiele turystów przyjeżdża w celach turystyki biznesowej (5%), ponieważ na Malcie nie ma wielu ośrodków biznesowych, większość dochodów pochodzi z turystyki. Wizyta u krewnych stanowi jedynie 1%.

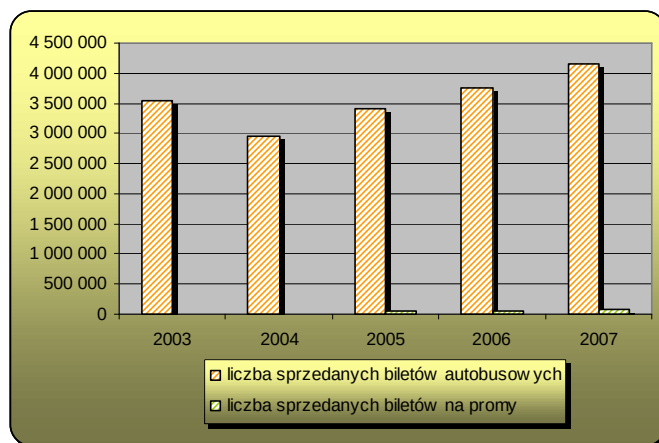
6. Środki lokomocji

Wykres 8. Transport, którym turyści dostają się na wyspę.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 1.05.2009)

Turyści najchętniej przybywają na Maltę drogą lotniczą, nie trudno się im dziwić, gdyż Malta to niewielka wyspa i istnieją jedynie dwie drogi dostania się na nią. Transport lotniczy jest najszybszy i najwygodniejszy na długich odcinkach. Transport morski wybierają raczej turyści z najbliższej położonych państw, takich jak na przykład Włosi.

Wykres 9. Liczba sprzedanych biletów komunikacji miejskiej (autobusy, promy).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu:1.05.2009)

Liczba sprzedanych biletów autobusowych sugeruje, że turyści najczęściej po wyspie poruszają się komunikacją miejską. Liczba biletów jest bardzo duża, co świadczy o kilkakrotnym korzystaniu z tego środka komunikacji, z drugiej strony bilety kupują również mieszkańcy wyspy, by dostać się do pracy, czy szkoły. Natomiast liczba sprzedanych biletów na promy w 2007 roku wyniosła ponad 80 000. Statkiem nie każdy płynie, a jeśli już się tak zdarzy to jest to traktowane bardziej jako jednorazowa atrakcja turystyczna.

7. Długość pobytu

Malta jako wyspiarski kraj cieszy się dużą popularnością wśród krajów o klimacie umiarkowanym i umiarkowanym chłodnym, takie jak Dania, Belgia, Finlandia, Niemcy, Norwegia. Zwykle przyjeżdżający pozostają na Malcie dłużej niż 7 dni.

Tabela 3. Średnia długość pobytu turystów na Malcie z poszczególnych krajów.

Kraj pochodzenia	Średnia długość pobytu na osobę
Austria	8,24
Belgia	8,54
Dania	8,31
Finlandia	8,63
Francja	7,98
Niemcy	9,44
Włochy	7,58
Libia	8,43
Niderlandy	9,05
Norwegia	10,41
Rosja	10,29
Szwecja	9,34
Szwajcaria	8,93
Wielka Brytania	10,27
Stany Zjednoczone	9,84
Inne	9,13
Razem	9,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 1.05.2009)

Średnia długość pobytu wszystkich turystów wynosi ponad 9 dni. Najdłużej na Malcie zostają turyści z Norwegi, bo ponad 10 dni, wysoko również w tej klasyfikacji znajdują się Anglicy prawdopodobnie ze względu na odległość, prawdopodobnie również pozostają dłużej ze względu na odwiedziny krewnych. Najkrócej na Malcie pozostają Włosi, dzieje się tak najprawdopodobniej z powodu częstszych krótkotrwałych i weekendowych przyjazdów. Z Włoch do Malty codziennie kursują promy, które przywożą włoskich turystów.

8. Miejsca zakwaterowania

Wszystkie hotele na wyspach dzielą się na kategorie od 1 do 5 gwiazdek. Opis kategorii:

- **5 gwiazdek** – bardzo wysoki standard, pełna klimatyzacja, wszystkie pokoje z łazienką i prysznicem, radiem, telewizją i telefonem, całodobowa recepcja, bar,

restauracja, kawiarnia, basen, część sportowa, usługi pralnicze, prasowanie, sklep, fryzjer;

- **4 gwiazdki** – wysoki standard, klimatyzacja, pokoje z łazienką lub prysznicem, radiem i telefonem, recepcja czynna od śniadania do północy, bar, restauracja, basen lub dostęp do plaży, usługi pralnicze, prasowanie, sklepy, fryzjer;
- **3 gwiazdki** – dobry standard, pokoje z łazienką lub prysznicem, bar i restauracja, biuro czynne przez całą dobę, usł. pralnicze, prasowanie;
- **2 gwiazdki** – skromny standard, co najmniej 20% pokoi z łazienką lub prysznicem, bar śniadaniowy, telefon lub dzwonek po obsługę, biuro czynne w ciągu dnia, w nocy portier;
- **1 gwiazdka** – mały hotel, wspólna łazienka lub prysznic, wszystkie pokoje z umywalką, bar śniadaniowy, biuro czynne w ciągu dnia, w nocy portier.³⁵

Tabela 4. Liczba turystów przyjeżdżających na Malte, ich długość pobytu sklasyfikowana na podstawie zakwaterowania.

Kraj pochodzenia	5 gwiazdek		4 gwiazdki		3 gwiazdki		2 gwiazdki		1 gwiazdka	
	Liczba turystów	Liczba spędzonych nocy	Liczba turystów	Liczba spędzonych nocy	Liczba turystów	Liczba spędzonych nocy	Liczba turystów	Liczba spędzonych nocy	Liczba turystów	Liczba spędzonych nocy
Austria	2 662	16 767	8 237	55 605	3 235	22 547	259	2 015	-	-
Belgia	4 685	34 662	11 169	99 537	2 255	19 325	203	2 175	2	12
Dania	500	3 376	737	6 046	570	4 194	33	218	-	-
Finlandia	461	3 148	940	7,632	966	9 078	340	2 646	-	-
Francja	9 430	54 338	28 189	200 580	9 731	70 916	4 121	30 836	-	-
Niemcy	16 737	119 635	53 657	477 350	17 545	164 583	2 777	24 061	10	72
Włochy	16 236	90 413	23 675	160 921	12 550	96 563	891	7 346	6	32
Libia	2 110	13 384	2 762	18 452	2 894	21 652	670	4 916	12	46
Niderlandy	5 224	37 098	10 448	84 404	8 834	74 655	760	6 946	-	-
Norwegia	1 206	8 675	3 014	25 717	799	8 460	130	1 307	-	-
Rosja	3 393	28 106	8 519	87 399	2 251	23 063	505	5 933	-	-
Szwecja	1 524	10 770	2 437	19 141	1 177	10 196	390	3 715	2	-
Szwajcaria	3 881	26 801	7 234	53 080	2 264	19 170	383	3 416	2	6
Wielka Brytania	33 271	258 314	146 895	1 514 977	96 443	1 038 798	4 663	56 322	12	252
Stany Zjednoczone	5 386	34 645	5 118	43 624	1 184	9 361	276	2 248	-	-
Inne	27 411	164 919	37 508	277 834	17 790	146 818	3 333	27 039	14	203

³⁵ Malta, Podróże marzeń, pod red. J. Zaborowska, Mediaprofit, Warszawa, 2006.

Razem	134 117	905 051	350 539	3 132 299	180 488	1 739 379	19 734	181 139	60	623
--------------	----------------	----------------	----------------	------------------	----------------	------------------	---------------	----------------	-----------	------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu:1.05.2009)

Największą popularnością turystów wśród hoteli cieszą się hotele 3 i 4 gwiazdkowe. W hotelach 3 – gwiazdkowych liczba turystów w 2002 roku wyniosła prawie 180 488 tysięcy turystów, a liczba noclegów prawie 1,8mln nocy. Brytyjczycy najczęściej wybierają hotele 4 – gwiazdkowe i spędzają w nich największą liczbę nocy. Najmniejszym zainteresowaniem cieszą się hotele 1 gwiazdkowe, gdyż ich standard pozostawia wiele do życzenia. 1 – gwiazdkowe hotele wybierają turyści mało zamożni, a do tej grupy również zaliczają się studenci, którzy podróżują po Europie z plecakiem i po jak najniższym koszcie pobytu.

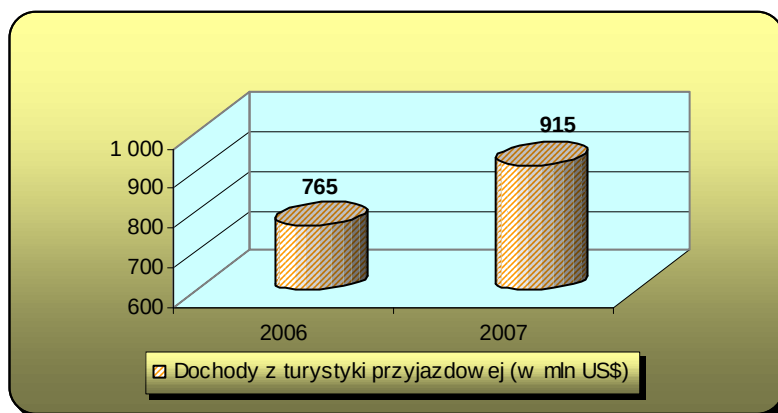
Tabela 5. Podstawowe informacje na temat hoteli na Malcie.

	Liczba hoteli i domów gościnnych	Gęstość hoteli na km²	Średnia liczba miejsc noclegowych na hotel	Procentowe wykorzystanie miejsc noclegowych
Malta	381	1,1	202	53.73%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: European Tourism Ministers Conference, Vienna 2006

Malta ma bardzo dobrze rozwiniętą strukturę hotelarską, o czym świadczy liczba hoteli i domów gościnnych, wynosi ona 381, a ich gęstość na kilometr kwadratowy wynosi 1,1. Hotele te są bardzo duże, ponieważ średnia liczba miejsc noclegowych w jednym hotelu wynosi 202 miejsca. Dosyć dobrze wykorzystywane są te miejsca noclegowe bo, aż w ponad 53%, przy czym w Polsce wykorzystywane są jedynie w 35%.

8. Dochody z turystyki przyjazdowej

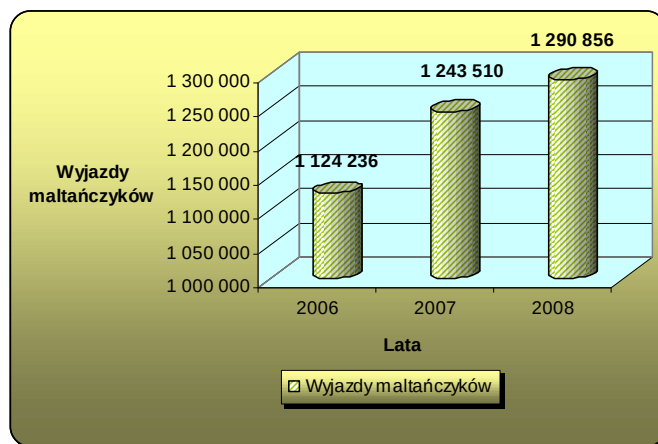
Wykres 10. Dochody z turystyki przyjazdowej (w Mlt).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: UNWTO World Tourism Barometr 2008

Na dochody z turystyki przyjazdowej składają się wpływy z zakwaterowania, gastronomii, transportu, sprzedaży pamiątek, czy też jeszcze innych gałęzi gospodarki. Dochody z turystyki na Malcie w 2007 roku wyniosły 915 mln dolarów, czyli o prawie 200 milionów więcej niż w roku ubiegłym. To niesamowite w jakim tempie rozwija się turystyka na Malcie. Gospodarka Malta została ukierunkowana przez aktualnych rządzących na odpowiednie tory, bo dochody z turystyki stanowią większość dochodu PKB, co z pewnością przyczyniło się do ogromnych ilości miejsc pracy dla maltańczyków.

RODZIAŁ III – RYNEK EMISJI TURYSTYCZNEJ

1. Wyjazdy maltańczyków

Wykres 11. Wyjazdy maltańskich turystów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Aktywność turystyczna maltańczyków z roku na rok wzrasta, jest to dowód na wyższy status społeczny i chęć poznawania obcych kultur. Wyjazdy zagraniczne maltańczyków 2008 roku wyniosły prawie 1,3 miliona. Rocznie liczba ta średnio wzrasta o 3,8%.

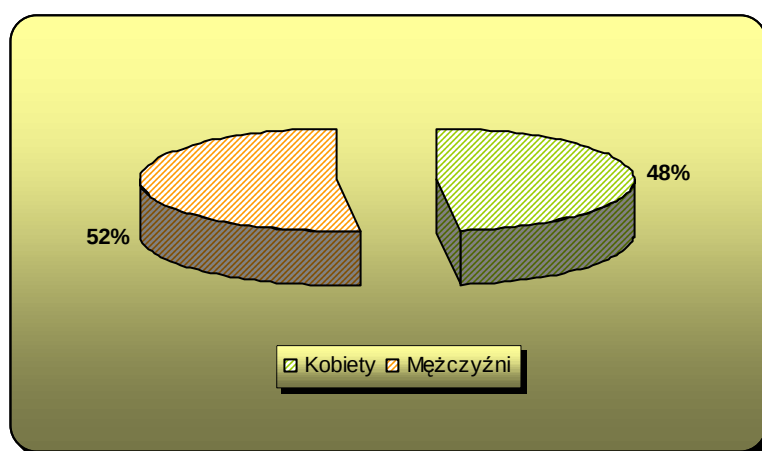

Wykres 12. Wyjazdy maltańczyków do poszczególnych krajów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Maltańczycy jako kraj spędzania wolnego czasu najczęściej wybierają Wielką Brytanię, w 2008 roku wyniosły one, aż 450 tysięcy. Mieszkańcy Malty w Anglii nie mają problemu z językiem, bo w obu krajach obowiązuje język angielski. Wyspiarze bardzo często wyjeżdżają również do Niemiec, Francji, a także do Włoch. W 2008 roku wzrosła liczba wyjazdów do Niemiec i do Włoch. Jeśli chodzi o wyjazdy do krajów innych niż kraje europejskie, to maltańczycy chętnie wybierają Libię.

2. *Profil maltańskich turystów*

Wykres 13. Płeć turystów wyjeżdżających z Malty.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Większość maltańskich turystów to mężczyźni i jest ich 52%, reszta to kobiety w liczbie procentowej 48%. Dane pochodzą z roku 2008 i zostały przeprowadzone przez National Statistics Office In Malta. Podróżujących mężczyzn było ponad 672 tysiące.

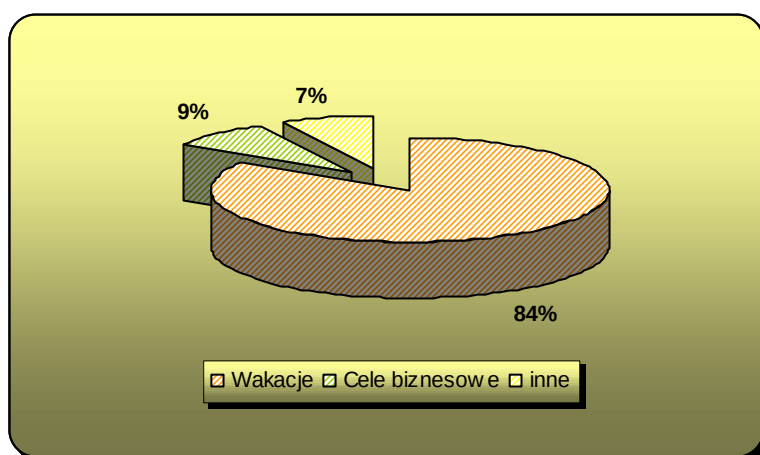
Tabela 6. Przedziały wiekowe turystów maltańskich.

	2006	2007	2008
0 - 24	151 895	188 429	219 241
25 - 44	402 298	449 647	465 128
45 - 64	465 683	493 578	482 613
65+	104 360	111 856	123 874

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Najaktywniejszymi wyjeżdżającymi turystami są maltańczycy po 45 roku ale przed 65 w liczbie ponad 482 tysięcy. Kolejną aktywną grupą są turyści w przedziale wiekowym od 25 – 45 lat – ponad 465 tysięcy. Najmniej podróżującą grupą wiekową są turyści powyżej 65 roku życia i wynosi ona prawie 124 tysiące. Podróżni w tym wieku niechętnie wybierają się w dalsze podróże, raczej wypoczywają podczas podróży krajowych.

3. Cele wyjazdów

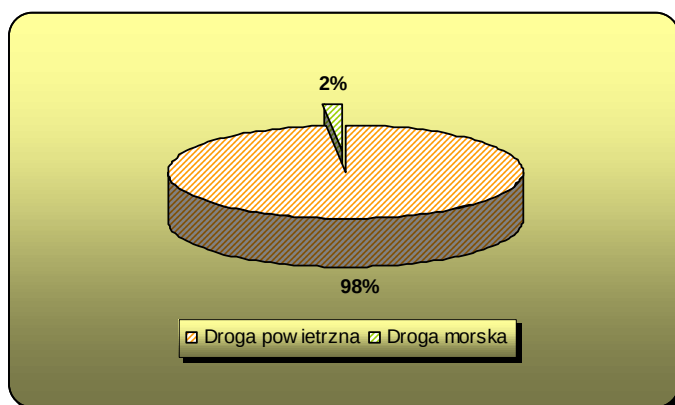

Wykres 14. Cele wyjazdów maltańczyków.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Najczęstsze wyjazdy maltańczyków mają charakter wyjazdów wakacyjnych i stanowią 84% wszystkich wyjazdów. Kolejną dużą grupę wyjazdową stanowią cele turystyki biznesowej i wynosi ona 9% co w liczbach przekłada się na ponad 112 tysięcy wyjazdów w 2008 roku.

4. Środki transportu

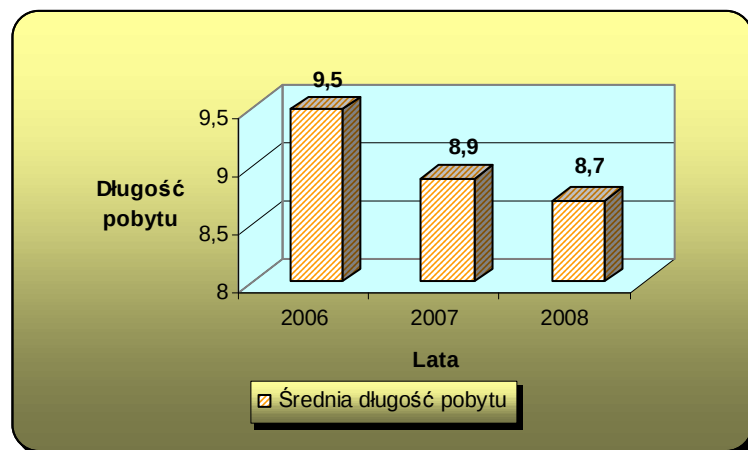

Wykres 15. Najczęściej wybierane środki transportu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Najczęściej wybieranym środkiem transportu w 2008 roku była droga powietrza – ten środek lokomocji jest bardzo wygodny i szybki. Wyniósł on 98%. Promy i statki wybrało jedynie 2 % turystów po to by dopłynąć do najbliższych położonych państw.

5. Długość pobytu maltańczyków za granicą

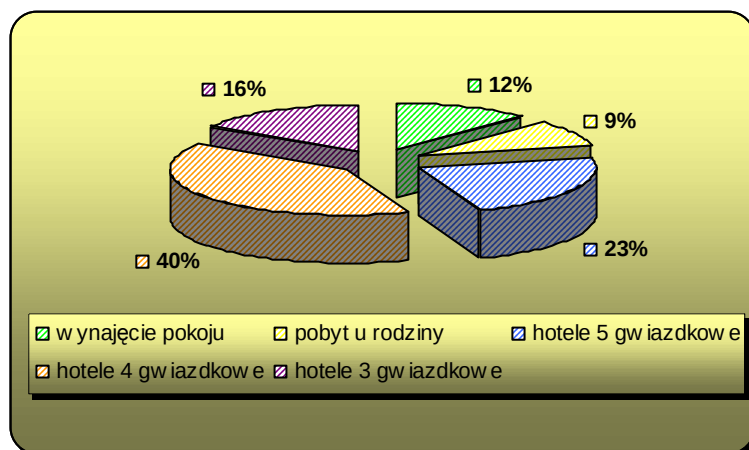

Wykres 16. Średnia długość pobytu maltańczyków za granicą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Średnia długość pobytu od roku 2006 corocznie się skraca. W 2006 roku wynosił on 9,5 dnia, w 2007 roku 8,9 dnia, a w 2008 roku już tylko 8,7 dnia. Turyści wyjeżdżają częściej lecz niestety na krócej. Są to najczęściej wyjazdy powyżej siedmiu dni.

6. Miejsca zakwaterowania

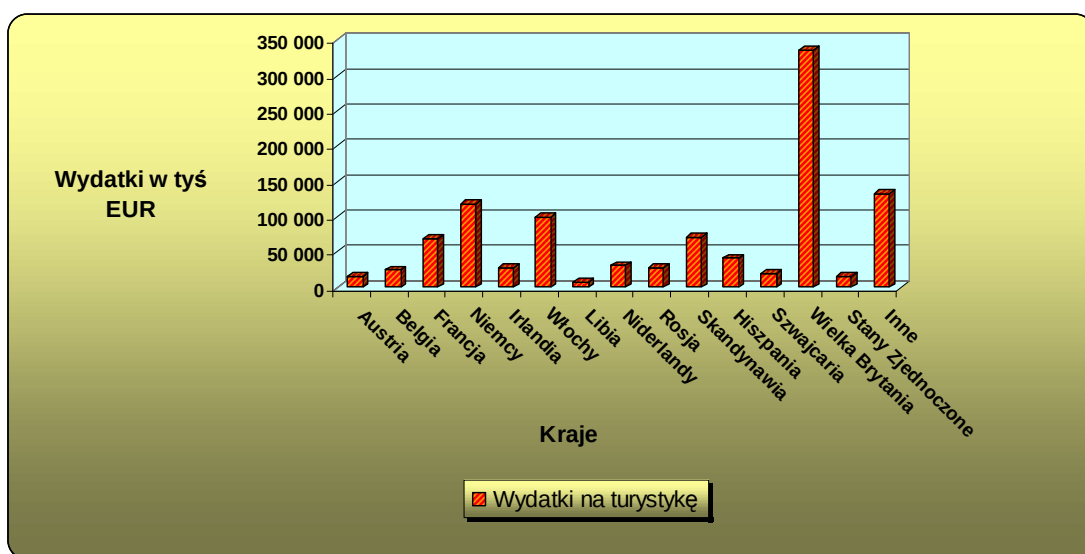

Wykres 17. Miejsca zakwaterowania wybierane przez maltańczyków.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Turyści z Malty najczęściej za miejsce zakwaterowania wybierają hotele 4 (40%) i 5 (23%) gwiazdkowe. Najwyraźniej maltańczycy lubią luksus co świadczy o wybranym zakwaterowaniu. Popularne jest również wynajmowanie prywatnych pokoi (12%), a także postanawiają zatrzymać u krewnych i znajomych (9%). Miejsce w hotelach 3 gwiazdkowych wybiera 16% wyjeżdżających maltańczyków.

7. Wydatki na turystykę wyjazdową

Wykres 18. Wydatki maltańczyków na turystykę wyjazdową w poszczególnych krajach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.nso.gov.mt> (data odczytu: 2.05.2009)

Liczba wydatków w tysiącach euro przekłada się analogicznie jak wykres wyjazdów zagranicznych maltańczyków. Maltańczycy najczęściej wydają w Wielkiej Brytanii ponad 335 milionów euro. Wysokie kwoty związane z wyjazdem i pobytem za granicą maltańczycy wydają w Niemczech, Włoszech i we Francji, łącznie ponad 288 milionów euro. Można powiedzieć, że to co turyści zagraniczni wydają na Malcie, powraca do nich w rękach turystów maltańskich. Tak właśnie niezmiennie odbywa się ruch turystyczny na całym świecie, który napędza gospodarkę na całym świecie.

RODZIAŁ IV - ZNACZENIE RYNKU TURYSTYCZNEGO DLA POLSKI

Tabela 7. Przyjazdy do Polski w latach 2006 – 2007.

	Liczba przyjazdów	
	rok 2006	rok 2007
Ogółem	65114,9	66207,8
Niemcy	37192,1	38102,7
15 UE bez Niemiec	2430,4	2720,5
Wielka Brytania	455,4	548,1
Włochy	276,2	326,7
Austria	304,0	317,8
Francja	229,9	258,0
Holandia	409,9	362,9
Szwecja	224,0	222,0
Irlandia	69,3	118,8
Dania	134,4	149,9
Hiszpania	88,9	118,5
Belgia	91,4	115,2
Portugalia	36,7	70,9
Finlandia	76,7	81,8
Grecja	30,6	25,4
Luksemburg	3,0	4,5
Nowe kraje EU	13032,6	13086,4
Czechy	7101,5	7292,1
Słowacja	3421,9	3209,9
Litwa	1459,4	1391,7
Łotwa	409,7	484,6
Węgry	268,1	273,0
Estonia	185,6	236,1
Rumunia	95,0	98,9
Bułgaria	65,6	73,1
Słowenia	22,6	24,8
Cypr	2,1	1,4
Malta	1,2	0,9

Źródło: W. Bartoszewicz, A. Skalska, *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2007 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa, 2008

Według oszacowań Instytutu Turystyki, w 2007 roku było około 15 milionów przyjazdów turystów (cudzoziemców, którzy spędzili u nas przynajmniej jedną noc), o 4% mniej niż w 2006 roku. Liczba przyjazdów z nie sąsiedzkich krajów „piętnastki” UE wzrosła o 5,5%, z Niemiec zaś spadła o 3%. Wzrosła liczba przyjazdów z krajów pozaeuropejskich i nowych krajów Unii, zwłaszcza z Estonii i Łotwy. W grupie krajów sąsiedzkich spadek liczby przyjazdów turystów dotyczył głównie Rosji, Litwy i Ukrainy. Udział wizyt jednodniowych z krajów nie sąsiadujących z Polską jest stosunkowo niewielki, toteż możemy stwierdzić te same tendencje.

Jeśli chodzi o znaczenie Malty na Polskim rynku to przyjazdy turystów wyniosły w 2007 roku tylko około 9 tysięcy. Nie jest to liczba która znacznie wpływa na rozwój turystyki w Polsce.

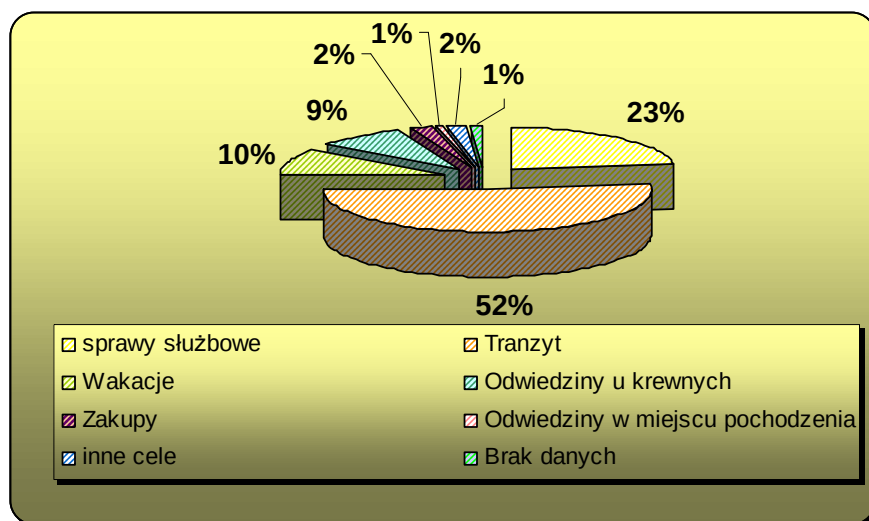
Wykres 19. Wydatki turystów w 2007 roku według celu podróży (w USD na osobę).

Źródło: W. Bartoszewicz, A. Skalska, *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2007 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa, 2008

W przeciwieństwie do poprzedniego okresu, kiedy to zaobserwowano niejednolite zmiany przeciętnych wydatków turystów w Polsce w zależności od deklarowanego celu podróży w 2007 roku wszystkie analizowane cele cechuje wzrost. Spośród celów zaliczanych do turystycznych najwyższe (i rosnące) wydatki były związane z pobytami o charakterze zdrowotnym (475 USD na osobę), najniższe zaś – z przejazdami tranzytowymi. Wyższe wydatki niż w 2006 roku związane były także z przyjazdami

typowo turystycznymi, zawodowymi i służbowymi oraz zakupami na własne potrzeby. Podobnie jak w poprzednich latach, bardzo dużo wydają w Polsce osoby podróżujące w celu dokonania zakupów; dzieje się tak mimo stopniowego wyrównywania zarówno poziomu cen, jak i zaopatrzenia rynku w takich krajach jak Ukraina czy Białoruś.

Wydatki maltańczyków na pewno są bardzo podobne do tych przedstawionych na wykresie. Ich wydatki nie są znaczące dla polskiej turystyki przyjazdowej.

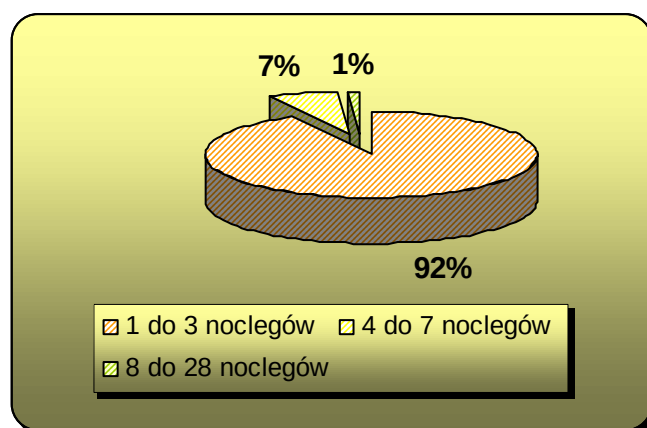

Wykres 20. Podstawowe cele pobytu w Polsce w 2007 roku nowych państw UE.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: W. Bartoszewicz, A. Skalska, *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2007 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa, 2008

Malte w tej klasyfikacji postanowiłam podciągnąć pod nowe kraje Unii Europejskiej, ponieważ nie ma osobnych, dokładnych statystyk dotyczących tylko i wyłącznie jej. Nie jest to może adekwatne do celów maltańczyków ale uogólnione do nowych 11 krajów.

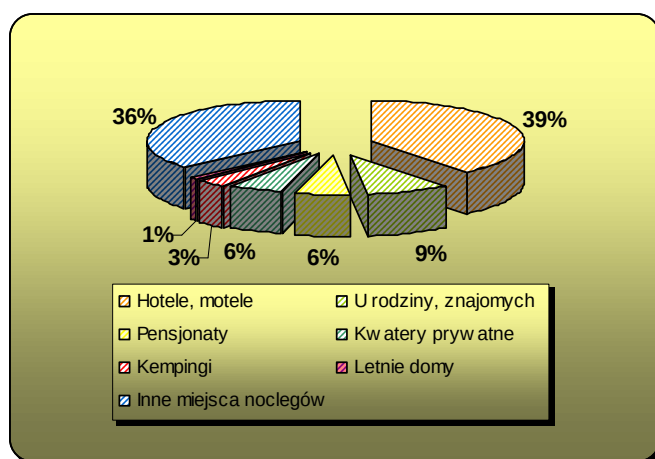
Tak więc cele podróży nowych państw unii europejskiej to przede wszystkim tranzyt i sprawy służbowe. Na wakacje w Polsce decyduje się jedynie 10% badanych europejczyków, a 9 % deklaruje odwiedziny u krewnych. Zakupy jako cel podróży stanowi 2 %. Trudno powiedzieć, jaki cel podróży wybierają sami Maltańczycy, lecz ich odwiedziny raczej nie mają większego wpływu na polską turystykę przyjazdową.

Wykres 21. Długość pobytu w Polsce turystów z nowych krajów UE (w %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: W. Bartoszewicz, A. Skalska, *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2007 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa, 2008

Przyjazdy turystów z nowych krajów Unii Europejskiej w Polsce zwykle kończą tylko krótkim pobytem nie przekraczającym 3 noclegów, takich turystów jest, aż 92%. Do 7 noclegów w Polsce postanawia zostać 7%, to są turyści, którzy zaplanowali sobie pobyt i planują zwiedzić więcej. Turystów, którzy zostają w naszym kraju od 8 – 28 noclegów stanowią tylko 1% przyjeżdżających. Najprawdopodobniej są to osoby, które odwiedzają krewnych, bądź planują pozostać tu na stałe.

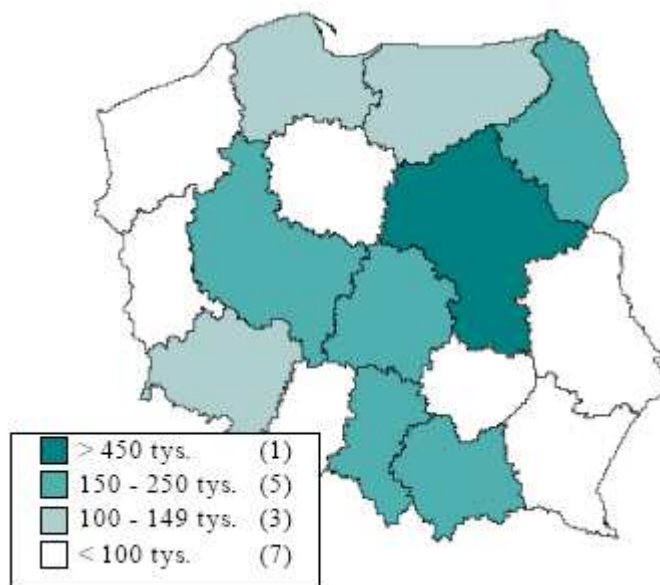

Wykres 22. Główne miejsca noclegów turystów z nowych krajów UE (w %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: W. Bartoszewicz, A. Skalska, *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2007 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa, 2008

Turyści z nowych krajów UE, a wśród nich maltańczycy najchętniej wybierają hotele i motele, co świadczy o ich wysokich potrzebach. U rodziny i znajomych postanawia

zatrzymać się 9% turystów. Zdziwiające jest to, że aż 36% podróżnych wybiera zakwaterowanie inne niż hotele, motele, pensjonaty, kempingi i kwatery prywatne, więc ciężko jest powiedzieć gdzie zatrzymuje się 1/3 z nich.

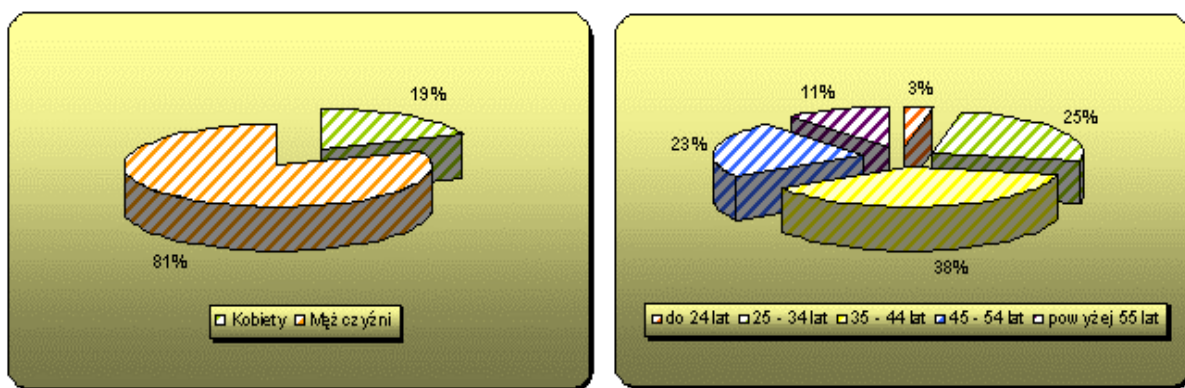
Rysunek 6 . Wizyty turystów z nowych krajów Unii Europejskiej w poszczególnych województwach.

Źródło: W. Bartoszewicz, A. Skalska, *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2007 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa, 2008

Uwzględniając główny cel pobytu w Polsce, można wyróżnić następujące pięć obszarów:

- 1) w celach typowo turystycznych najczęściej odwiedza się na północy: zachodniopomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie, na południu zaś małopolskie;
- 2) w interesach – mazowieckie i wielkopolskie;
- 3) na zakupy – województwa na wschodzie: podlaskie, lubelskie i podkarpackie;
- 4) w celu odwiedzenia krewnych i znajomych – lubuskie (również nie uwidocznione na mapie śląskie, dolnośląskie i opolskie);
- 5) turyści tranzytowi zatrzymują się głównie w województwach: kujawsko-pomorskim, opolskim, śląskim, łódzkim i świętokrzyskim.

Ulubionym regionem odwiedzanym przez turystów z nowych krajów Unii Europejskiej jest województwo mazowieckie z zabytkami i udogodnieniami naszej pięknej polskiej stolicy – Warszawy.

Wykres 23. Płeć i wiek turystów z nowych krajów Unii Europejskiej do Polski.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: W. Bartoszewicz, A. Skalska, *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2007 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa, 2008

Podróżni z nowo przyjętych krajów Unii Europejskiej to głównie mężczyźni (81%), kobiety stanowią jedynie 19%. Ma to związek z celami przyjazdów: służbowe i podróże tranzytowe są niemal całkowicie zdominowane przez mężczyzn. Przewaga kobiet występuje wśród tych, którzy przyjechali w odwiedziny do krewnych lub znajomych.

Strukturę wieku turystów odwiedzających Polskę obrazuje regularna piramida ze znaczną dominacją grupy osób w wieku od 35 do 44 lat (38%). Udział młodzieży (do 24 lat) w przyjazdach do Polski jest wciąż znikomy: poziom 3% utrzymuje się od dłuższego czasu.

Zakończenie

Niewątpliwe jest stwierdzenie, że coś przyciąga zagranicznych turystów na Malte, na pewno jest to nigdzie indziej nie spotykany krajobraz, piękna całoroczna pogoda, zabytki pozostałe z historycznej przeszłości Malty, a także niesamowita otwartość i gościnność tubylców. Na Malte przyjeżdżają głównie turyści z krajów europejskich takich jak Wielka Brytania, Niemcy i Włosi, również niewielki odsetek Polaków przyjeżdża, by odpocząć na pięknej wyspie. Przyjeżdżają również turyści z Afryki Północnej i stanowią oni 4% przyjeżdżających turystów.

Jeśli chodzi o płeć to nie ma wyraźnej przewagi jednej płci, na równi przyjeżdżają i kobiety i mężczyźni, dodatkowo są to osoby powyżej 65 roku życia. Głównym celem jest oczywiście chęć spędzenia urlopu i wypoczynku. Turyści za środek transportu najczęściej wybierają samolot, a po wyspie poruszają się komunikacją autobusową. Jeśli chodzi o zakwaterowanie to przyjezdni wybierają najczęściej hotele 3 i 4 gwiazdkowe.

Jeśli chodzi o wyjazdy maltańczyków to są to głównie wyjazdy do Wielkiej Brytanii, Francji, Niemiec, Włoch i do Skandynawii. Czyli do krajów, z których przyjeżdżają turyści na Malte. Wyjazdy te mają cel głównie oczywiście wypoczynkowy i turystyczny. Turyści maltańscy pozostają za granicą około 8 dni. Maltańczycy wybierają głównie hotele 4 i 5 gwiazdkowe, gdyż są oni bardzo wymagającymi turystami.

Przyjazdy maltańczyków do Polski nie są szczególnie zauważalne przy całkowitej liczbie przyjeżdżających turystów. Malta jest stosunkowo małym krajem a jej liczba ludności to niecałe 400tyś ludzi, tak więc do przyjazdu do odległej Polski nie są zbyt popularne. Mało tego Polska nie ma rozwiniętej promocji jeśli chodzi o Malte. Natomiast Malta jest w Polsce reklamowana i promowana. Polacy reklamują się w krajach rozwiniętych i dużych (gęsto zaludnionych) po to aby jak najmniejszym kosztem przyciągnąć jak największą liczbę turystów.

Małe wyspiarskie państewko żyje praktycznie tylko z turystyki więc szuka siły przebicia w wielu krajach. Ma silnie rozwiniętą promocję i poczucie wartości własnego kraju, co wiąże się z przyszłością Malty, zwiększeniem liczby turystów, a co za tym idzie zwiększonych wpływów i dobrobytu państwa.

Bibliografia

Literatura :

1. Bartoszewicz W., Skalska A., Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2007 roku, Instytut Turystyki, Warszawa, 2008
2. Boulton S., Malta i Gozo, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa, 2004
3. European Tourism Ministers Conference, Vienna 2006
4. Kozioróg B., Malta. Historia i religia, Wydawnictwo Signa Temporis, Podkowa Leśna, 2005
5. Kruczek Z., Europa. Geografia turystyczna, Wydawnictwo Proksenia, Kraków, 2008
6. Lawson L., Kieszonkowy przewodnik Malta od środka, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2004
7. Malta, Podróże marzeń, pod red. J. Zaborowska, Mediaprofit, Warszawa, 2006.
8. Tourstat survey results on inbound tourism, National Statistics Office, Malta 2003
9. UNWTO World Tourism Barometr 2008

Strony internetowe :

1. www.interklasa.pl
2. www.prus.pl
3. www.encyklopedia.pwn.pl
4. www.mkueolesnica.ckp.pl
5. www.roma.trade.gov.pl
6. www.traveligo.pl
7. www.holiday-malta.com
8. www.odyssei.com
9. www.moja-malta.pl
10. www.cocotravel.pl
11. www.przewodnik.onet.pl
12. www.nso.gov.mt
13. www.world-adventure.net
14. www.podroze.pl
15. www.mapsofworld.com

Spis rysunków

- Rysunek 1. Położenie Malty na mapie, str. 4
- Rysunek 2. Widok na świątynię św. Jana z Zatoki Marsamxett, str. 9
- Rysunek 3. Fort Świętego Elma, Valetta, str. 10
- Rysunek 4. Ogrody Maglio, str. 11
- Rysunek 5. Błękitna grota w pobliżu miejscowości Żurrieq, str. 13
- Rysunek 7. Wizyty turystów z nowych krajów Unii Europejskiej w poszczególnych województwach, str. 37

Spis tabel

- Tabela 1. Średnie temperatury mierzone w ciągu dnia, str. 7
- Tabela 2. Przyjazdy turystów do poszczególnych krajów regionu Europy Południowej (w 1000), str. 16
- Tabela 3. Średnia długość pobytu turystów na Malcie z poszczególnych krajów, str. 23
- Tabela 4. Liczba turystów przyjeżdżających na Malte, ich długość pobytu sklasyfikowana na podstawie zakwaterowania, str. 24
- Tabela 5. Podstawowe informacje na temat hoteli na Malcie, str. 25
- Tabela 6. Przedziały wiekowe turystów maltańskich, str. 28
- Tabela 7. Przyjazdy do Polski w latach 2006 – 2007, str. 33

Spis wykresów

- Wykres 1. Udział procentowy przyjazdów na Malte w porównaniu z przyjazdami do regionu Europy Południowej, str. 17
- Wykres 2. Liczba przyjazdów turystów zagranicznych na Malte, str. 17
- Wykres 3. Przyjazdy turystów zagranicznych na Malte ze względu na kraj pochodzenia, str. 18
- Wykres 4. Rozróżnienie turystów na podstawie płci i wieku, str. 19
- Wykres 5. Płeć turystów odwiedzających Malte, str. 19
- Wykres 6. Najczęściej odwiedzane regiony turystyczne, str. 20
- Wykres 7. Cele przyjazdów turystów na Malte, str. 21

- Wykres 8. Transport, którym turyści dostają się na wyspę, str. 21
- Wykres 9. Liczba sprzedanych biletów komunikacji miejskiej (autobusy, promy),
str. 22
- Wykres 10. Dochody z turystyki przyjazdowej (w Mlt), str. 26
- Wykres 11. Wyjazdy maltańskich turystów, str. 27
- Wykres 12. Wyjazdy maltańczyków do poszczególnych krajów, str. 27
- Wykres 13. Płeć turystów wyjeżdżających z Malty, str. 28
- Wykres 14. Cele wyjazdów maltańczyków, str. 29
- Wykres 15. Najczęściej wybierane środki transportu, str. 30
- Wykres 16. Średnia długość pobytu maltańczyków za granicą, str. 30
- Wykres 17. Miejsca zakwaterowania wybierane przez maltańczyków, str. 31
- Wykres 18. Wydatki maltańczyków na turystykę wyjazdową w poszczególnych
krajach, str. 31
- Wykres 19. Wydatki turystów w 2007 roku według celu podróży (w USD na osobę),
str. 34
- Wykres 20. Podstawowe cele pobytu w Polsce w 2007 roku nowych państw UE, str. 35
- Wykres 24. Długość pobytu w Polsce turystów z nowych krajów UE (w %), str. 36
- Wykres 22. Główne miejsca noclegów turystów z nowych krajów UE (w %), str. 36
- Wykres 23. Płeć i wiek turystów z nowych krajów Unii Europejskiej do Polski, str. 38

*Wyrażam zgodę na opublikowanie przeze mnie projektu na stronie AWF Kraków.
Oświadczam, że został on wykonany zgodnie z obowiązującymi zasadami i nie narusza
niczyich praw autorskich.*